

TĚŠÍNSKO

ročník 61 • 2018 • číslo 1

TÉMA ČÍSLA: 750 LET KARVINÉ

- 1 **Editorial**
- 3 **Pokladní truhla z Fryštátu**
K poznání městských elit na Těšínsku ve druhé polovině 17. století
David Pindur
- 23 **Pivovar Larisch-Mönnichů v Karviné**
Příklad úspěšné transformace pivovaru šlechtického velkostatku v moderní průmyslový závod
Radoslav Daněš

ČLÁNKY A STUDIE

- 39 **Zámek v Chotěbuzi – svědek pomíjícího času**
Romana Rosová
- 53 **K počátkům kostela Neposkvrněného početí Panny Marie a farnosti v Radvanicích**
Pavel Březinský
- 65 **Krvavý Bílý Kříž**
Nevydařený zásah SNB proti banderovcům v Moravskoslezských Beskydech v noci z 29. na 30. září 1947
Jaromír Kalus

MATERIÁLY

- 89 **Zbrojnice, mešní výbava a oděvy těšínské kněžny**
Inventář pozůstalosti Alžběty Lukrécie z roku 1653 (I. část)
Radim Jež

ROZMANITOSTI

- 101 Muzeum Těšínska v roce 2017 | Výroční zpráva | *Zbyšek Ondřeka*
- 113 150 let zděné budovy někdejší evangelické školy v Gutech | *Vlastimil Ciesar*
- 118 Z historie železničního provozu na Těšínsku a v Těšíně od počátků do konce první světové války | *Jan Neslaník*
- 133 Ke dvěma loňským kulturním výročím v Raškovicích | *Jiřina Veselská – Marie Zemanová*
- 139 Ohlédnutí za 35. výročím Dětského folklorního souboru Ostravička | *Monika Kupková*
- 141 K benedikci a znaku břevnovského arcipata Petra Prokopa Siostrzonka | *David Pindur – Karel Müller*
- 145 Rudolf Žáček sedmdesátníkem | *Karel Müller*
- 147 PhDr. Karel Müller šedesátiletý | *Irena Moravcová – Petr Tesař*
- 148 Vzpomínka na Miroslava Pallu | *Eva Hovorková*

Z NOVÉ LITERATURY (nejen) O TĚŠÍNSKU

- 151 Adamec, Tomáš – Kouřil, Pavel – Pokludová, Andrea – Řeha, Tomáš: *Sviadnov*
- 156 Pindur, David: *Domus orationis. Farní chrám sv. Jana a Pavla v Místku v proměnách staletí*
- 157 Bizacka, Katarzyna: „Historia Baranów“ Jana Kupca z Łąki. Przyczynek do dziejów życia literackiego polskiego kręgu kulturowego na Śląsku; Kupiec, Jan: *Sejmik w Jassach* (edd. Dariusz Rott – Aleksander Spyra); Spyra, Aleksander: *Jan Kupiec jako folklorysta*

Muzeum Těšínska v roce 2017

Výroční zpráva

Zbyšek Ondřeka

Rok 2017 byl pro Muzeum Těšínska (dále jen MT) mimořádně důležitý, plný událostí a změn. Důležitý proto, že na jeho počátku bylo oficiální potvrzení, že žádost Moravskoslezského kraje o dotaci na celkovou opravu hlavní výstavní budovy MT v Českém Těšíně byla schválena. Muzejní pracovníci na přelomu roku 2016 a 2017 společně s projektanty a celou řadou dalších odborníků připravili zajímavý koncept proměny této budovy do podoby skutečného, moderního muzea. V budově najde své místo zcela nová stálá expozice, věnovaná vlastivědě Těšínska, výstavní síň pro proměnné výstavy i muzejní odborná knihovna a pracoviště pro muzejní pedagogiku. Zato v ní nenajdeme kanceláře zaměstnanců muzea, které jsou všechny situovány ve správní budově v Masarykových sadech. Na zprávu o přiznání dotace jsme netrpělivě čekali mnoho let, vždyť jen soudy a jednání s úřady o osudu budovy se protáhlo na neuvěřitelných 16 let. Některé spoluvlastníky, anebo dědice menšinových majetkových podílů jsme museli prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí ČR vyhledávat i daleko ve světě, např. v Argentině nebo Izraeli, kam je osud v minulosti zavedl. Teprve poté, co byly vypořádány všechny majetkoprávní záležitosti a celá budova se stala majetkem zřizovatele MT, mohlo dojít ke zpracování technické projektové dokumentace na stavební práce a úpravu interiérů a výstavbu nových expozic. Všechny tyto kroky realizovalo vedení a zaměstnanci MT, kteří společně s projektanty vypracovali i celkovou koncepci expozice a prohlídkových tras. Poté přišel na řadu zřizovatel MT, který prostřednictvím krajského úřadu podal v zastoupení MT žádost o finanční dotaci z prostředků EU, která by umožnila záměr realizovat. Nešlo o malé peníze – celkové rozpočtované investiční

náklady se blíží 123 000 000 Kč. Poté, co byla žádost o dotaci schválena jejím poskytovatelem, přistoupil zřizovatel MT k výběru dodavatele stavebních prací a v současné době se již realizují. Následovat bude výběr dodavatele na dodávky interiérů a vybavení expozic. Předpokládáme, že k dokončení všech prací a předání budovy muzejníkům a veřejnosti by mělo dojít v roce 2020. Symbolicky se tak stane v roce, kdy si připomeneme 100 let od vytyčení státní hranice mezi Polskem a Československem, jehož důsledkem bylo mj. rozdělení původně jednotných historických území Oravy, Spiše a slezského Těšínska v roce 1920. Zároveň tím došlo i k rozdělení původně rovněž jednotného Těšína a vzniku nového samostatného českého města z jeho levobřežních předměstí. Dostalo název Český Těšín. Ke svým 100. narozeninám město získá v podobě reprezentativní budovy a nových expozic krajského muzea bezpochyby krásný, dlouho očekávaný dar. Věříme, že při rekonstrukci budovy nedojde k žádným komplikacím a k realizaci záměru dospějeme podle našich předpokladů. Bezpochyby se k němu na stránkách časopisu *Těšínsko* budeme vracet.

Pokud jde o rok 2017, měli bychom si připomenout i další významné investice, které se podařilo MT získat. Především jsme obdrželi rozhodnutí o schválení jiné velké dotace, a to na realizaci projektu přeshraniční spolupráce s názvem *Toulky údolím Olše*, který realizujeme společně s polskými partnery. Dotace ve výši přesahující 22 000 000 Kč umožní revitalizaci replik dřevěných fortifikací v areálu Archeoparku, které jsou v současné době ve špatném stavu. Na rozdíl od výše uvedené rekonstrukce hlavní muzejní budovy všechny administrativní kroky, včetně výběru dodavatele a zajištění rozsáhlého archeologického

průzkumu, realizuje vedení MT samo. To představuje opravdu velké zatížení a velkou zodpovědnost. Podle projektové dokumentace a schválené žádosti by nejprve měly být odstraněny všechny destruované dřevěné stavby a následně postaveny nové. K ukončení stavebních prací by mělo dojít na podzim roku 2019. I zde věříme, že nedojde k žádným větším komplikacím.

A do třetice si připomeňme třetí velkou plánovanou investici. Na jaře a v létě roku 2017 absolvovalo vedení MT společně se zástupci svého zřizovatele řadu – často dramatických – jednání v Jablunkově, jejichž výsledkem bylo rozhodnutí o odprodeji budovy tzv. knížecího domu na jablunkovském náměstí do majetku kraje. Důvodem je záměr podání žádosti o dotaci z prostředků EU na rekonstrukci historicky cenného objektu pro potřeby muzejní a především přírodovědné prezentace, kterou mohl podávat jen kraj jako vlastník budovy. V zásadě se jednalo o řady obdoby, mimořádně náročných administrativních kroků, jako tomu je v případě českotěšínské hlavní muzejní budovy – nejprve bylo třeba vyřídit majetkoprávní záležitosti, poté připravit projektovou dokumentaci, získat stavební povolení a další podklady, připravit žádost o dotaci, doplněnou studií proveditelnosti a nakonec podat vlastní mnohostránkovou žádost. Obdobně jako v případě českotěšínské budovy se o ně podělí MT se svým zřizovatelem. Pokud bude dotace schválena, získá v roce 2020, nejpozději v roce 2022 i nejuvážnější město České republiky Jablunkov krásný dar – moderní muzejní expozici a pracoviště situované navíc v historicky zajímavém a cenném objektu. Název *Muzeum trojmezí* napovídá, jaké bude jeho zaměření expozic i dalších aktivit této nové pobočky MT. Celkové předpokládané náklady na stavební úpravy a vybudování expozic a jejich vybavení přesahují částku 41 000 000 Kč.

Pokud ke třem uvedeným nejvýznamnějším investičním záměrům Muzea Těšínska v letech 2016–2022 připočteme investici ve výši téměř 47 000 000 Kč na nedávnou výstavbu nového vstupního objektu v Archeoparku, i další náklady, např. 10 000 000 Kč do opravy správní budovy v Masarykových sadech v Českém Těšíně, dostáváme se k výsledku, který musí překvapit i nezasečené – blíží se čtvrtmiliardě

korun. Během několika málo let budou proinvestovány v Českém Těšíně, Jablunkově a Chotěbuzi na vybudování muzejních expozic, jejich údržbu a opravy a také na zajištění důstojných podmínek pro zaměstnance a vybudování potřebného zázemí pro chod muzea. Nikdy v jeho 70leté historii k něčemu srovnatelnému nedošlo.

Realizace všech tří záměrů si vyžaduje ovšem mimořádně vysoké pracovní nasazení, zodpovědné rozhodování a celkové administrativní zatížení. Objektivně vzato již dávno došlo k přesunu těžiště práce vedení muzea z odborných aktivit do aktivit organizačních, administrativních, technických a ekonomických. Víím, že pro některé zaměstnance, ale také pro drtivou většinu návštěvníků muzea, jsou to zpravidla jen stěží představitelné pracovní činnosti, agenda, s níž se běžně sami nesetkávají a kterou proto často podceňují. Opak je pravdou – bez ní by to opravdu, ale opravdu nešlo. Bez ní by nikdy odborní zaměstnanci neměli v MT vytvořeny pracovní podmínky a zázemí, o nichž se jim ještě před několika lety ani nesnilo. Veřejnost by nezískala příležitost seznámit se s vlastivědou Těšínska v nových moderních, důstojných expozicích a výstavních síních. Uskutečňovat své hlavní, edukační poslání, by Muzeum Těšínska mohlo jen obtížně a velmi omezeně...

Hospodaření muzea

Činnost MT byla v roce 2017 finančně hrazena především z příspěvku zřizovatele v celkové výši 39 864 000 Kč. Vlastní výnosy organizace, např. z vstupné, z prodeje zboží a služeb apod., samozřejmě nemohou pokrýt zdaleka všechny výdaje, ale nebyly vůbec malé – dosáhly 1 823 000 Kč. Další prostředky se MT podařilo získat z různých dotací a grantů. Po sečtení činily výnosy organizace v roce 2017 celkem 44 928 000 Kč, celkové náklady 44 868 000 Kč. MT tedy dosáhlo kladného výsledku hospodaření ve výši 60 000 Kč. Největší nákladovou položkou byly tradičně mzdové a sociální náklady, které dosáhly celkové výše cca 23 320 000 Kč. Další významnou část z celkových nákladů organizace představovaly náklady na opravy a údržbu (9 703 000 Kč), služby (3 996 000 Kč), odpisy dlouhodobého

majetku (3 432 000 Kč), spotřebu energie (1 233 000 Kč), pořízení drobného dlouhodobého majetku (1 132 000 Kč) a spotřebu materiálu (1 287 000 Kč). Pojďme si připomenout alespoň nejvýznamnější akce.

Pravidelná údržba a opravy veškerého svěšeného majetku, zejména nemovitostí, není veřejností zpravidla vnímána jako činnost muzea, přestože je spojena s velkým pracovním nasazením zaměstnanců a neodmyslitelně k jeho aktivitám patří. Bez nich by MT nemohlo realizovat své odborné činnosti, výstavy ani další akce a docházelo by k chátrání nemovitostí. Kromě běžných oprav, povinných kontrol a revizí jsme v roce 2017 realizovali i akce reprodukce majetku. Největší investiční akci (ve formě tzv. technického zhodnocení budovy) v celkové výši cca 844 000 Kč představovala půdní vestavba ve správní budově MT v Masarykových sadech. Díky ní MT získalo potřebné prostory pro svou spisovnu a archiv. Náklady akce byly hrazeny z vlastních prostředků MT, konkrétně z fondu investic. K úhradě nákladů spojených s odstraněním důsledků havárie vodovodu v budově na Pražské ulici v Českém Těšíně obdrželo MT od zřizovatele účelový příspěvek ve výši přibližně 443 000 Kč na investiční a 447 000 Kč na neinvestiční výdaje. Jelikož však budova byla po provedení nezbytných oprav předána městu Český Těšín, nebylo zde již možné obnovit provoz výstavní síně ani stálé expozice. Finanční prostředky proto byly použity na vybavení výstavní síně v Orlové přemístěné z nevyhovujících pronajatých prostor v DDM do nedaleké budovy Gymnázia a obchodní akademie v Orlové. Prostory výstavní síně a místnosti pro práci s veřejností byly vybaveny novým nábytkem a koberci, ve výstavní síni byla instalována nová světelná rampa s úspornými svítilny, vitríny a nezbytný nábytek. Z důvodu ochrany sbírek jsme v Orlové rovněž instalovali nový elektronický zabezpečovací systém, napojený na Pult centrální ochrany Policie ČR a již výše zmíněného kamerového systému, další jsme pořídili pro výstavní síň v Havířově. Došlo i na rozšíření stávajícího kamerového systému v Archeoparku v Chotěbuzi, celkem představovaly výdaje na kamerové systémy 100 000 Kč. Ve všech muzejních depozitářích byl také nainstalován nový centrální monitorovací systém

mikroklimatu, náklady na to nebyly malé, vyšplhaly se na 570 000 Kč, ale důležitější je, že tím došlo ke zlepšení podmínek pro uložení sbírkového fondu.

Největší a nejvýznamnější neinvestiční akci se v roce 2017 stala výměna střešního pláště správní budovy v Masarykových sadech v Českém Těšíně, která si vyžádala celkové náklady ve výši cca 6 185 000 Kč. Současně s kompletní výměnou střešní krytiny došlo k opravě poškozené podokapní římsy, ze které opadávaly kusy omítky a které ohrožovaly kolemjdoucí chodce, a poškozených komínů. Na akci obdrželo MT od zřizovatele účelovou neinvestiční dotaci ve výši 4 000 000 Kč, zbývající část nákladů byla hrazena z vlastních prostředků MT. Postupně adaptujeme původní školní budovu pro potřeby MT, podle toho, kolik se nám podaří získat finančních prostředků. Před námi je ještě sanace a odvodnění suterénu a nakonec přijde na řadu celková oprava fasády.

V roce 2017 mělo MT ve správě také jinou budovu v Českém Těšíně, na Pražské ulici.

Budova na Pražské ulici v Českém Těšíně, postavena účelově v letech 1931–1932 podle projektu Eduarda Davida jako sídlo československé obchodní školy, sloužila v letech 2008–2017 Muzeu Těšínska. Nacházelo se v ní ředitelství a kanceláře (do r. 2015), depozitáře i provizorní výstavní prostory, které zasáhla 12. ledna 2017 havárie vodovodního potrubí. Po sanaci byl objekt předán do majetku města Český Těšín, foto Radim Jež

Počátkem roku ji však postihla rozsáhlá havárie vody, která promáčela celou levou část budovy od podkroví až po přízemí. To si vynutilo mj. přestěhování muzejní knihovny a především uzavření stálé expozice. Po dohodě se zřizovatelem nebude MT novou expozici v této budově již otevírat vzhledem k tomu, že v té době se již připravovala kompletní rekonstrukce hlavní výstavní budovy muzea na Hlavní třídě. Budovu na Pražské jsme samozřejmě opravili. Po několikátýdenním vysoušení jsme zajistili opravu promáčených stropů, podlah a zdí. Opravy nebyly levné, vyžádaly si náklady 2 307 000 Kč. Vzhledem k tomu, že se jednalo o pojistnou událost, byly hrazeny z účelového příspěvku zřizovatele. Dalších 239 000 Kč si vyžádaly náklady na opravu střešní krytiny. V polovině roku rozhodlo zastupitelstvo kraje o předání této budovy městu Český Těšín, které o její získání dlouhodobě usilovalo s odůvodněním, že se jedná o historický majetek města. I to bylo důvodem, proč jsme v ní již neinstalovali ani stálou expozici ani výstavní síň. Podmínky pro výstavní prezentace a práci s veřejností MT v Českém Těšíně se tím samozřejmě výrazně zhoršily a řešením bude až návrat našich aktivit do historické hlavní muzejní výstavní budovy na Hlavní třídě.

V nezbytně nutném rozsahu (za cca 41 000 Kč) jsme rovněž opravili část slovenské hradby u vstupní brány do akropole Archeoparku. Stav fortifikací v tzv. akropoli je velmi špatný, na řadě míst již došlo k jejich destrukci. Proto jsme několik let usilovali o získání finančních prostředků na celkovou opravu, k revitalizaci dojde v letech 2018–2019 v rámci projektu přeshraniční spolupráce *Toulky údolím Olše*, jenž připravilo MT společně s polským partnerem. Příprava projektu a podání žádosti si vynutily celou řadu jednání, museli jsme zajistit dopracování stavebně technické dokumentace do tzv. stádia pro provádění stavby a pro výběr zhotovitele, což si vyžádalo náklady 159 000 Kč. Pokud jsme u oprav, neměli bychom zapomenout rovněž na výměnu starého plynového kotle v konzervačním pracovišti v budově depozitáře MT v Horní Suché v hodnotě 92 000 Kč, před budovou Památníku životické tragédie v Havířově jsme provedli tlakové čištění silně znečištěné venkovní dlažby za cca 41 000 Kč.

Organizace muzea

V organizaci MT se toho mnoho nezměnilo. Zato došlo k významným změnám u našeho zřizovatele. Důsledkem krajských voleb z konce roku 2016 byla změna vedení a rady kraje. Svatomíra Recmana z KSČM na postu náměstka hejtmana kraje pro kulturu po osmi letech vystřídal Lukáš Curylo z KDU-ČSL. Došlo také ke změně na krajském úřadě, kde byl obnoven odbor kultury a památkové péče. Jitku Koščákovou v jeho čele vystřídala Karin Veselá. Personální změny slibují pozitivní posun v přístupu zřizovatele k úloze a práci MT, které patří k největším a nejvýznamnějším kulturním organizacím kraje s největším počtem poboček i zaměstnanců. Průměrný přepočtený stav zaměstnanců 60,74 osob je toho dokladem. Tým pracovníků muzea tvořilo 26 vysokoškoláků (z toho 3 s vědeckým titulem Ph.D.), 1 zaměstnanec s vyšším odborným vzděláním, 27 s úplným středním vzděláním a 6 bylo vyučených. Zajímavý je údaj o 9 zaměstnankyních MT na mateřské či rodičovské dovolené. Dokládá omlazování, v němž ženy stále převažují poměrně výrazně nad muži. Oproti minulosti došlo k mírnému zlepšení v odměňování zaměstnanců MT, protože vláda v průběhu roku 2017 rozhodla o zvýšení tarifních mezd zaměstnanců ve veřejném sektoru, tedy i v odvětví kultury. Přesto nedosáhla průměrná hrubá mzda v MT ani celostátní výše hrubé průměrné mzdy. I po započtení všech přesčasů, odměn a příplatků činila v roce 2017 jen 22 220 Kč. Tuto nepříznivou skutečnost ale vedení MT nemůže změnit.

Výstavní činnost

V roce 2017 proběhlo ve výstavních sálcích MT celkem 20 výstav, z toho 12 vlastních, tj. autorských, a dalších 8 výstav převzatých z jiných institucí. Jedna výstava se uskutečnila mimo prostory MT. Celková návštěvnost výstav a expozic za uplynulý rok dosáhla 41 483 osob, z toho bylo 25 682 dětí a mládeže do 18 let a 15 801 dospělých. Zdarma je zhlédlo 16 538 návštěvníků. Celková návštěvnost všech akcí MT v roce 2017 dosáhla 66 170 návštěvníků.

V průběhu roku 2017 jsme z technických důvodů opustili i další pobočku muzea, a to Výstavní síň v Orlové, která byla umístěna v Domě dětí a mládeže. Pobočka byla z dlouhodobého hlediska nevyhovující – citelně v ní chyběla bezbariérovost, zdolat kovové schodiště do prvního patra se stalo problémem jak pro návštěvníky, tak pro transport sbírkových předmětů i muzejních výstavních prvků. Výstavní síň zde byla před léty umístěna jen dočasně, navíc nedisponovala potřebným zázemím a návštěvnost v ní klesala. Z těchto důvodů byla v závěru roku uzavřena. Expozice i výstava byly deinstalovány, sbírkové předměty přemístěny do konzervačních dílen a následně do depozitářů. Již před uzavřením výstavní sítě proběhla intenzivní jednání o možnosti využití uvolněných prostor Gymnázia a obchodní akademie Orlová a po jejich úpravách byla výstavní síň na nové adrese slavnostně veřejnosti zpřístupněna. Na realizaci výstavní činnosti (stálé expozice i proměnné výstavy) MT vynaložilo v roce 2017 celkem částku 251 000 Kč. Z toho náklady na realizaci haptické výstavy činily 105 000 Kč. Přehled realizovaných výstav i jejich autorů nabízíme již tradičně v tabulce.

Sbírkotvorná činnost

K 31. prosinci 2017 je v Centrální evidenci sbírek Ministerstva kultury ČR evidováno 204 111 kusů sbírkových předmětů ve správě MT. V uplynulém roce bylo nově získáno do sbírky 1 287 kusů předmětů, z tohoto počtu 280 knihovních jednotek. Na jejich zakoupení bylo vynaloženo 414 624,25 Kč, z toho na nákup sbírkových knih 14 434,25 Kč.

Muzejní sbírky se obohatily např. o dva cenné dermoplastické preparáty samce jelena lesního i s paroží a jezevce lesního, které dosud nebyly zastoupeny ve sbírkovém fondu zoologie velkých savců, a zajímavý soubor mincí těšínské provenience. Jedná se o ražby platidel vydávaných těšínskými Piastovci v průběhu 16. a první poloviny 17. století. Vhodně doplnily sbírkový fond nominály v něm dosud nezastoupenými, jež byly raženy v mincovnách v Těšíně, Skočově, případně Bílsku. Fond umělecké historie se rozrostl o zarámovaný portrét zobrazující Jiřího

Vavříka, olej na plátně z 50. let 20. století, hodnotné dílo významné českotěšínské umělkyně, absolventky vídeňské umělecké akademie, Idy Münzberg (1876–1955). Získali jsme také kresby Ladislava Báči, zakladatele našeho muzea. Pro autora bylo typické, že místa, která navštívil, dokumentoval. Kromě uvedených kreseb jsme získali i řadu osobních předmětů každodenní potřeby, které Ladislav Báča se svou rodinou užíval. Tragické období druhé světové války a nelehký život zajatců v německých zajateckých táborech dokládá další nový sbírkový předmět – dřevěný vojenský kuffík francouzského zajatce z pracovního komanda Stalagu Teschen v Třinci. Velmi cenné doklady o tom, co se odehrávalo v Českém Těšíně při komunistickém převratu v únoru 1948, představuje konvolut dokumentů, nalezených při rekonstrukci Albrechtovy střední školy v Českém Těšíně. Škola dnes sídlí v budově bývalého českotěšínského okresního úřadu na Tyršově ulici, kde se také všechny předměty, písemnosti, klíče, peníze apod. našly v utajeném, nikdy neotevřeném úředním trezoru. Sbirka se rozrostla rovněž o práce lidového řezbáře Pawla Kufy z Mostů u Jablunkova, plastiky s názvy *Goralská rodina s dětmi a kolymbačem*, *Polywaczka* a *Pieta* z let 1989–2015. Umělecká tvorba tohoto lidového autora byla v roce 2017

Část ze souboru mincí těšínské provenience nabytých do sbírek Muzea Těšínska v r. 2017; a) haléř města Těšína, 15. století (pravděpodobně z let 1452–1460), $\varnothing$ 12 mm; b) krejcar, Václav III. Adam, r. 1573, $\varnothing$ 16,5 mm; c) tříkrejcar, Adam Václav, r. 1610, $\varnothing$ 21 mm, foto Martin Krůl

oceněna Moravskoslezským krajem udělením titulu Mistr tradiční rukodělné výroby kraje.

Restaurování a ochrana sbírek

Důležitou součástí péče o sbírkový fond MT tvoří jeho restaurování a odborná ochrana, realizovaná na dvou konzervátorských pracovištích (všeobecná konzervace v Horní Suché a konzervace textilu v Českém Těšíně) prostřednictvím preventivní a zásahové konzervace a restaurátorských zásahů. V loňském roce bylo zkonzervováno celkem 1 191 sbírkových předmětů. Kromě běžné konzervace a přípravy sbírkových předmětů pro výstavy pořádané MT proběhla rovněž konzervace předmětů určených k zapůjčení, nově získaných předmětů, záchranná konzervace nejvíce poškozených sbírkových předmětů a konzervace předmětů pro sezónní expozici v Kotulově dřevěnc v Havířově. V rámci konzervace textilních sbírek proběhla záchranná konzervace některých značně poškozených částí těšínských krojů, dále byly zhotoveny repliky chybějících historických oděvů či těch, které již není možné používat k výstavním účelům.

Komplexním restaurátorským zásahem prošlo v uplynulém roce 14 sbírkových předmětů. Markétou Kropáčkovou, specialistkou na restaurování papírů, bylo zrestaurováno několik starých tisků z knihovního fondu Silesia (např. zpěvník vytištěný v Kralicích roku 1615, tisk filozofických spisů z roku 1625, dva špalíčky kramářských tisků ze druhé poloviny 19. století, rukopis lidových písní ad.), Veronikou Sochůrek tablo dobrovolných hasičů ze Stonavy a Soukromým střediskem praktického vyučování Renova, o.p.s., šest židlí z ohýbaného dřeva. Po lednové havárii a zaplavení stálé expozice a výstavní síně v Českém Těšíně bylo nutné navrátit původní lesk např. hřebíčkovému automatofonu (restauroval Ivo Řeháč), barokní komodě (Jaroslav Jakubek), obrazu Selské rodiny (Jan Bittner) a barokní dřevěné soše Neposkvrněného početí Panny Marie (Romana Balcarová). V rámci projektu přeshraniční spolupráce *Hmotná a duchovní kultura / Kultura materialna i duchowa*, jež MT realizovalo společně s Muzeem Śląska Cieszyńskiego v polském Těšíně, byl Janem Bittnerem mj. zrestaurován i portrét Jiřího Fridricha Beese z Chrostiny, olejomalba

Restaurátorského zásahu se v uplynulém roce dočkalo i několik vzácných tisků z fondu muzejní knihovny Silesia. Byl mezi nimi rovněž špalíček kramářských tisků ze druhé poloviny 19. století, vlevo stav před restaurováním, vpravo po něm, foto Markéta Kropáčková

z přelomu 18. a 19. století původem z hnojnické zámecké galerie. K této části činnosti muzea je třeba připomenout, že pro zajištění lepší kontroly klimatických podmínek v depozitářích MT byl pořízen centrální monitorovací systém, který zajišťuje elektronicky a bezdrátově trvalé měření teploty a relativní vlhkosti včetně vyhodnocení naměřených údajů.

Výzkum, vědecké konference a projekty

Bez ohledu na skutečnost, že MT nemá ze zákona status vědecko-výzkumného pracoviště a nemůže čerpat finanční prostředky z různých grantových zdrojů, patří řešení vědecko-výzkumných projektů k tradičním, profilujícím činnostem MT. To objektivně odlišuje MT od většiny srovnatelných muzeí v kraji i v ČR.

Odborní pracovníci přírodovědného útvaru, jehož personální složení se v polovině minulého roku zcela změnilo, navázali na výzkumné aktivity realizované již v uplynulých letech. Jedná se zejména o mapování krajinných změn a významných liniových staveb na území našeho regionu a stavu řeky Olše. Mimo to byl navázán kontakt s pracovníky z Fakulty veterinárního lékařství VFU Brno v rámci realizace projektu pro studium patogenů sdílených mezi člověkem a volně žijícími zvířaty.

V oblasti společenských věd byly zkoumány záležitosti týkající se politických a státoprávních změn Těšínska před rokem 1918, role a postavení zdejších zeměpánů z řad těšínských Piastovců, náboženského vývoje, vojenských dějin, specifického folkloru atd. Získané poznatky byly prezentovány na několika vědeckých konferencích, z nichž na tomto místě zmiňme alespoň některé. V prvé řadě se jedná o dvoudenní mezinárodní konferenci, kterou uspořádalo Muzeum Śląska Cieszyńskiego ve spolupráci s MT v rámci již zmíněného projektu *Hmotná a duchovní kultura / Kultura materialna i duchowa* ve dnech 26.–27. dubna v Těšíně. Se svými příspěvky na ní vystoupili Radim Jež, Martin Krůl, Lenka Nováková, Ilona Pavelková společně s Pavlínou Badurovou a David Pindur. O měsíc později se rovněž v Těšíně konala konference k 500. výročí reformace se zaměřením na postižení náboženských

změn na Těšínsku od 16. do počátku 17. století, na které přednášeli historikové Radim Jež a David Pindur. Další z historiků Martin Krůl pak referoval na mezinárodní konferenci *Bitva u Kolína 1757–2017*. Historička Lenka Nováková se aktivně zúčastnila vědecké konference *Knižní kultura 19. století*, pořádané Muzeem Jindřichohradecka, konference ke 300. výročí narození Marie Terezie v Hodoníně či odborného kolokvia *Zrození úředníka (formování identity, moc, vzdělání a sociabilita osvětské byrokracie)*, které zorganizoval Historický ústav AV ČR v Praze o týden později. Již tradiční zastoupení mělo MT na oborovém semináři *Po stopách zdraví a nemoci člověka a zvířat* v brněnském Technickém muzeu, a to prostřednictvím Ilony Pavelkové, jež se věnovala areálům lázní a sanatorií na území českého Slezska od jejich počátků do konce 30. let 20. století.

Naši historikové byli mj. přizváni jako odborní garanti k vyjmutí tří pamětních schránek. První z nich byla uložena v kamenné podezdívce bývalé české školy v Nýdku-Hluchové, kam byla uschována v roce 1934. Druhá byla ukryta v základním kameni polské školy v Trinci-Oldřichovicích z roku 1906 a třetí v bývalé márnici, nyní zvonici u hřbitova v Trinci-Tyře, zbudované v roce 1925. Nálezy, obsahující pamětní spisy, mince, fotografie a dokumenty, vyvolaly náležitou mediální pozornost, část z nich putovala do muzejních sbírek, část zůstala v majetku města Trince.

Archeologické pracoviště MT v roce 2017 realizovalo šest záchranných archeologických výzkumů formou dohledu, a to na katastrálním území Českého Těšína, Dětmarovic, Havířova, Koukolné a Rychvaldu. Jejich provedení bylo iniciováno novou výstavbou rodinných domů, rekonstrukcí inženýrských sítí, odkanalizováním obcí a rekonstrukcí veřejného prostranství. Jednalo se převážně o akce malého rozsahu a u většiny stavebních zásahů nedošlo k narušení archeologických situací. Zajímavým objevem při rekonstrukci venkovního areálu Kulturního a společenského střediska Střelnice v Českém Těšíně bylo znovuoživení dobře zachovalé kamenné studny o průměru 97 cm s hloubkou přibližně 4 m. Používaná byla ještě na přelomu 19. a 20. století, poté byla zakryta betonovým poklopem a na necelé

století zapomenuta. V těsné blízkosti studny byla v prvních desetiletích 20. století postavena trafika.

Od srpna do listopadu probíhala první etapa archeologického výzkumu v areálu kláštera alžbětinek s kaplí Svaté rodiny na Nádražní ulici v Jablunkově (tzv. Starý klášter). Klášter z poloviny 19. století byl již od svého počátku sužován povodněmi. V rámci rekonstrukce bývalé klášterní budovy byla prozkoumána první polovina vnitřního dvorku podél kaple Svaté rodiny. Po odstranění navážek, které v minulosti sloužily jako ochrana proti povodním, byla odkryta původní oblázková dlažba dvorku a základy stavby přizděné k podélné lodi kaple. Oblázková dlažba byla na více místech porušena recentními zásahy při stavbě inženýrských sítí. V nálezech převažuje keramika, zbytky železných předmětů, zlomek kachle, sklo a dvě mince z roku 1926 (20haléř) a 1907 (dvouhaléř). Archeologický výzkum bude v roce 2018 pokračovat ve zbylé části dvorku. Tradiční systematický archeologický výzkum v Chotěbuzi-Podoboře se výjimečně v roce 2017 neuskutečnil s ohledem na skutečnost, že v letech 2018–2019 dojde v areálu této pobočky MT k rozsáhlému archeologickému výzkumu v rámci revitalizace replik dřevěných staveb fortifikací. Revitalizace proběhne jako součást projektu mezinárodní spolupráce, financovaného z prostředků EU s názvem *Toulky údolím Olše*.

Nelze opomenout ani významný podíl odborných pracovníků na přípravě projektů nových muzejních expozic. Nejvýznamnějším z nich je bezesporu projekt *Muzea trojmezí*, které by mělo vzniknout v bývalém knížecím domě v Jablunkově. Cílem je do historického domu přemístit jablunkovskou pobočku MT, vybudovat muzeum, prezentující nejen bohatou kulturu, ale zejména krásnou přírodu regionu prostřednictvím expozice s názvem *Krajina a lidé*. Pokud dojde ke schválení dotace z prostředků EU, měly by být stavební práce zahájeny v roce 2019 a ukončeny nejpozději o dva roky později. V jablunkovském informačním centru na druhé straně náměstí je připravována s pomocí našich odborných zaměstnanců další zajímavá expozice, věnovaná historii organizované turistiky v této části Těšínska. Studii muzejní turistické expozice připravili odborní

zaměstnanci pro město Jablunkov tzv. na klíč, stejně jako studii expozice v Třinci-Borku, kde by měl být v památkově chráněných objektech realizován projekt *Těšínské Slezsko – společná historie dřeva, železa a lidí*. Realizace všech záměrů je však odvislá od schválení projektových žádostí poskytovateli dotací.

Ediční a publikační činnost

Základní publikační platformou MT zůstává i nadále recenzovaný neimpaktovaný časopis *Těšínsko*, na jehož bezmála 300 stranách bylo v uplynulém roce publikováno 12 původních studií, 2 materiálové texty, 14 kratších zpráv a 16 anotací a recenzí nejnovější literatury se vztahem (nejen) k regionu. Mimo to byla vydána další z řady studií o Těšínsku, publikace s názvem *Jazyk a národnost ve sčítáních lidu na Těšínsku v letech 1880–1930*. Autor, renomovaný opavský historik Dan Gawrecki, v ní popisuje různé pokusy o zjišťování jazykové a etnické příslušnosti obyvatel Těšínska do poloviny 19. století, zejména analyzuje rakouská sčítání lidu z let 1880–1910 a československá z let 1921 a 1930. Všimá si rovněž sporů a snah o vymezení tzv. jazykové hranice. Mimořádně složité jazykové a národnostní poměry komplikovalo přistěhovalectví z Haliče i z českého vnitrozemí, spory mezi polskými katolíky a evangelíky, existence tzv. Šlonzáků, slezského zemského hnutí, zjišťovaná kategorie tzv. obcovací řeči namísto národnosti anebo způsob registrace při československých sčítáních lidu. Zevrubná recenze této publikace byla publikována v předchozím čísle časopisu *Těšínsko*. Bezpochyby se zařadí ke stěžejním publikacím, z nichž budou čerpat především studenti historie, ale např. i demografie, v dalších desetiletích.

Kolektivní česko-polská monografie *Čas – místa – lidé / Czas – miejsca – ludzie* s podtitulem *Systém nacistických táborů v letech druhé světové války / Nazistowski system obozow w latach drugiej wojny światowej* se stala finálním výstupem několikaletého vědecko-výzkumného projektu realizovaného MT společně s Hornoslezským muzeem v Bytomi (Muzeum Górnośląskie w Bytomiu). Byl finančně podpořen z prostředků Ministerstva zahraničních věcí ČR. Publikace obsahuje

16 příspěvků, jež zazněly na stejnojmenné konferenci, uspořádané k tématu internačních táborů na podzim 2015 v Českém Těšíně. Autorský kolektiv, složený z odborníků působících v České republice, Německu a Polsku, v ní představuje výsledky nejnovějších výzkumů a s tím spjatou kolektivní paměť společnosti, ve které je hrůzný systém realizovaný nacistickou Německou říší podnes trvale zapsán. Další část knihy pak přibližuje poválečný táborový systém – nerestriktivní tábory pro osvobozené válečné a koncentrační zajatce (tzv. displaced person), zřizované v Německu po druhé světové válce, hornoslezské pracovní tábory či místa internace osob vysídlených. Nechybí ani texty prezentující paměťové instituce, jež nabízejí edukační programy zaměřené na tuto problematiku.

Ve druhé polovině roku 2017 byl redakčně připravován i další svazek *Těšínského muzejního sborníku / Cieszyńskie Studia Muzealne* jako monoteatická publikace s názvem *Dům, palác a zámek v hmotné kultuře Slezska / Dom, pałac i zamek w kulturze materialnej Śląska*. Realizace tohoto edičního počínu probíhala v rámci plnění přeshraničního projektu MT a Muzea Śląska Cieszyńskiego *Hmotná a duchovní kultura / Kultura materialna i duchowa*. Jelikož kniha vyšla na konci února 2018, její představení a zhodnocení přineseme v následujícím čísle *Těšínska*.

Muzejí knihovna Silesia

Na počátku roku 2017 ovlivnila činnost muzejní knihovny a studovny Silesia havárie (viz výše), jejímž důsledkem bylo přestěhování administrativních činností knihovny do správní budovy v Masarykových sadech v Českém Těšíně a stěhování a záchrana knihovnických fondů. To bohužel omezuje poskytování služeb veřejnosti, ke zlepšení dojde tak jako v případě výstavní síně a stálé expozice až přemístěním knihovny do zrekonstruovaného objektu na Hlavní třídě v roce 2020. Přesto v loňském roce poskytla knihovna své služby klientům ve 234 případech. Zaregistrováno bylo celkem 521 výpůjček. K 31. prosinci 2017 obsahoval elektronický katalog 19 403 titulů a celkový rozsah fondu představoval 31 179 jednotek. V důsledku mimořádné události bylo

vyřazeno 80 předmětů. Také v roce 2017 probíhalo doplňování online katalogu formou retrospektivní katalogizace, zpracováno bylo 884 svazků. Nové publikace (zejména s datem vydání 2015 a vyšším) jsou katalogizovány podle pravidel RDA. Katalogizační záznamy jsou zasílány do Souborného katalogu České republiky. V roce 2016 bylo Souborným katalogem přijato 206 z celkového počtu 214 zaslaných záznamů, z toho 45 byly záznamy nové (zpracované jako první v Muzejní knihovně a studovně Silesia). V Souborném katalogu je k 31. prosinci 2017 celkem 2 689 záznamů Muzejní knihovny a studovny Silesia, z toho 658 záznamů nových. Knihovní fond se v roce 2017 rozšířil o 394 titulů, z toho 280 bylo zařazeno do sbírkového a 114 do odborného fondu, přičemž převážná část přírůstků byla získána formou sběru a výměnou s jinými institucemi. Největším předmětem zapsaným do sbírek v loňském roce je fotografická kniha těšínského rodáka Tomáše Míčka *Magická místa země* o rozměrech 37 × 37 cm. Za připomenutí stojí např. i spolupráce s Moravskoslezskou vědeckou knihovnou v Ostravě při realizaci knižního veletrhu v Ostravě a při digitalizaci sbírkových tiskovin.

Archeopark Chotěbuz-Podobora

Archeopark Chotěbuz-Podobora poprvé v roce 2017 zažil celoroční provoz a nabídl svým návštěvníkům spoustu doprovodných akcí historického, archeologického, přírodovědného a kulturního charakteru. Do Archeoparku si našlo cestu celkem 23 968 návštěvníků. V porovnání s minulým rokem, kdy byl areál poprvé zpřístupněn celý, tedy i s novou multifunkční budovou, návštěvnost o necelých tisících návštěvníků klesla, přesto zůstává Archeopark nejnavštěvovanější pobočkou MT. Pro návštěvníky jsme v roce 2017 připravili 54 doplňkových akcí, na které se přišlo podívat 7 088 návštěvníků. Do tajů archeologie např. vtahovali návštěvníky členové Archeologického klubu studentů Slezské univerzity v Opavě. Pokoušeli se společně vyrobit tzv. monoxyl, plavidlo vydlabané z jednoho kusu dřeva. Dále připravovali v rámci akce Archeologická kuchařka pokrmy z dob pravěku

a středověku nebo ukázali, co vše se dá vyrobit z kostí. Slovanský rok v obřadech a rituálech představila ve svém koncertním vystoupení historická hudební skupiny Ragojka, která si na základě výsledků výzkumu slovanského folkloru tvoří sama své texty i hudbu. Další zajímavé vystoupení předvedla umělecká skupina Bez Kliky, která otevřela prázdninový program Archeoparku. Návštěvníkům nabídla loutkové divadlo, historický kolotoč, knižtisk a také čerstvou kávu z historické pražírny. Divadelní představení pro děti *O Smolíčkovi* předvedla nezávislá divadelní scéna SemTamFór a výtvarné vystoupení se spoustou zábavy také známý ilustrátor dětských knížek Adolf Dudek. O historických knížkách pro děti se návštěvníci dozvěděli na akci Beseda se spisovatelí Klárou Smolíkovou a Jiřím Wolkerem Procházkou. V Archeoparku se také objevila různorodá zvířata při přírodovědných akcích, např. ornitologové z Českého Těšína návštěvníky seznamovali s ptačím světem, potlesk si vysloužili i historičtí sokolníci ze skupiny Vancoš. Se strašidelnými zvířaty seznamovali návštěvníky při nočních prohlídkách také přírodovědci MT.

Archeopark však nabízel především bohatou škálu vzdělávacích programů, tvořených podle školních vzdělávacích programů a potřeb všech typů škol. Celkem navštívilo tyto programy 6 700 dětí, žáků a studentů. Velmi úspěšnou novinkou pro školy se stalo týden trvající divadelní představení s názvem *Pověsti pro štěstí* nezávislé divadelní scény SemTamFór ze Slavičína. Ta připravila pro děti názorné scénky ze *Starých pověstí českých* s legendárními osobnostmi české historie – Tetou, Kazi, Libuší, Přemyslem, Bivojem, Vlastou, Šárkou a dalšími. V zimní sezoně, konkrétně v měsících únor a březen, jsme školám nabídli další zajímavý didaktický program s tzv. archeologickými muzejními kufříky.

Komunikace s veřejností

Již tradičně byly ke všem výstavám připraveny doprovodné programy a akce, součástí byly mnohdy interaktivní koutky či prvky prolínající se celou výstavou, důležité pro rozvoj nejen dětské představitosti, ale i pro vzdělávání dospělých návštěvníků. Muzeum klade důraz na to, aby si návštěvníci osvojili nové poznatky

Divadelní představení s názvem Pověsti pro štěstí nezávislé divadelní scény SemTamFór ze Slavičína v akropoli Archeoparku Chotěbuz-Podobora, které se uskutečnilo ve dnech 12.–16. června 2017, patřilo k jedné z nejúspěšnějších akcí uplynulého roku pro děti a mládež, foto Stanislav Vincour

nenásilnou formou, odnesli si z výstavy ponaučení a nový pohled na věc.

Dlouhodobá spolupráce s mateřskými, základními i středními školami pokračovala i v roce 2017, na školách se nám podařilo získat více učitelů zajišťujících informovanost ostatních kolegů o programech realizovaných ve výstavních síních, případně ve školách samotných. Pedagogové od nás pravidelně dostávali pozvánky a letáky k akcím ať už při osobním kontaktu, či prostřednictvím elektronické pošty. Téměř každá výstavní síň má vlastní okruh spolupracovníků, jež se podílejí na přípravě a realizaci doprovodných programů pro děti, mládež i dospělé. Patří mezi ně pedagogové, lektori, vědecktí pracovníci, folkloristé, řemeslníci, cestovatelé, ale i amatérští badatelé ad. Spolupráce přináší ovoce v podobě vyšší návštěvnosti realizovaných výstav a akcí, které jsou nezřídka připravovány na míru tak, aby vhodně zapadaly do školního vzdělávacího programu. V loňském roce bylo připraveno ve všech pobočkách MT celkem 310 akcí (131 přednášek, 179 ostatních), z nichž celá řada byla pro velký zájem veřejnosti několikrát opakována. Návštěvnost přednášek a akcí činila 24 687 osob, z toho přišlo na přednášky 3 081 osob, na ostatní akce 21 606 osob. Některé z akcí byly pořádány s pomocí dotací měst a obcí, v nichž MT působí. Mezi nejúspěšnější akce roku 2017 patřily: *Projekt Dějiny Karviné a Zachraňme tradice* (1 213 osob, VS Karviná), *Den řemesel* (717, Kotulova dřevěnka Havířov), *Adventní tvoření* (612, Technické muzeum Petřvald), *Den Země* (599, VS Orlová), *Velikonoční tvoření* (213, VS Jablunkov), *Vánoce – řemeslné dílny* (620, VS MUSAION).

Zvláštní místo zaujímá již tradičně Klub Muzea Těšínska (dále jen KMT), který měl ke konci roku 99 členů. Bylo pro ně připraveno 15 přednášek, bohužel i aktivity klubu výrazně omezila lednová havárie vody v českotěšínské výstavní budově, kde KMT sídlil, a jeho činnost byla dočasně přerušena. K obnově došlo až v září, po dohodě s Městskou knihovnou v Českém Těšíně, která nabídla klubu azyl v podobě prostor kavárny Avion. Přednášky z oblasti historie, etnologie, archeologie či přírodovědy byly poté realizovány nejen pro členy klubu, ale i pro žáky a studenty mateřských,

základních a středních škol, a to i ve výstavních síních a ve školách, celkem bylo v roce 2017 realizováno 131 přednášek s celkovou návštěvností 3 081 osob.

V roce 2017 vydalo MT také 37 tiskových zpráv a 15 tiskových oznámení. S jejich příspěvním bylo za toto období vydáno 374 článků. Z nich již téměř čtvrtinu tvoří články zveřejněné elektronicky prostřednictvím internetu. Podíl těchto článků stále roste a očekáváme, že tomu tak bude i nadále. Takzvané public relations, práce s veřejností, se ukazuje jako stále důležitější, dnes již nezastupitelná, složka práce organizace, jakou je MT. Mění se přitom způsob získávání informací o muzejních aktivitách, stále více za nimi naši návštěvníci míří na elektronické platformy, nejčastěji na webové stránky www.muzeumct.cz a na profil MT na Facebooku, který se pro nás v roce 2017 stal jedním z velmi účinných nástrojů k oslovení veřejnosti. Tato platforma totiž umožňuje nejen upozornit na jednotlivé akce, ale dovoluje rovněž rozšiřovat povědomí o existenci Muzea Těšínska, o jeho roli vědecké paměťové instituce, a nakonec i o Těšínsku samotném. Je zde prostor velmi srozumitelnou formou prezentovat širokému okruhu uživatelů zvyky, tradice, výročí, zajímavosti, události a další rozličné novinky, přičemž výhodou je možnost sdílet informace okamžitě. V roce 2017 jsme rovněž zaznamenali nárůst počtu reportáží pro rozhlas a televizi. Z našeho průzkumu mezi redaktory vyplynulo, že témata pro ně hledají nejčastěji právě na internetu. I vzhledem k tomu MT přehodnocuje rovněž formu a množství vydávaných tištěných propagačních materiálů. Ve snaze o udržení jednotného vzhledu propagace našich výstav či významných událostí, jejichž jsme organizátory, se od prosté tištěné verze propagace posunuje k tvorbě „vizuálů“ – jednotného grafického vzhledu vyhovujícího formátům webu, Facebooku i papírovým formám. Tištěné materiály i nadále zůstávají, ale elektronická forma komunikace tu papírovou již nyní výrazně přesahuje v počtu oslovených osob. Prostřednictvím Facebooku se muzeu daří pravidelně oslovovat početnou skupinu příznivců ve věku zhruba 20–40 let, dosah muzejních příspěvků oslovuje podle zjištěných údajů až 12 000 uživatelů Facebooku a dále roste.

Výstavní činnost Muzea Těšínska v roce 2017**Výstavní síň v Českém Těšíně**

Stálá expozice:	Obrázky z minulosti Těšínského Slezska	od 12. 1. 2017 uzavřena
Výstavy:	Jan Čapek, bratr a legionář	13. 9. 2016 – 12. 1. 2017

Výstavní síň v Karviné

Stálá expozice:	Střípky z dějin Karviné	
Výstavy:	O založení Fryštátu	24. 1. 2017 – 31. 8. 2017
	Petr Bezruč	14. 9. 2017 – 25. 2. 2018

Výstavní síň Musaion v Havířově

Stálá expozice:	Než se město zrodilo	
Výstavy:	Atlas ptáků neobyčejných	16. 9. 2016 – 29. 1. 2017
	Zkamenělé stopy	16. 5. 2017 – 29. 9. 2017
	Duše hořící. Jaroslav Zahradník známý i neznámý	31. 10. 2017 – 4. 3. 2018

Památník životické tragédie v Havířově-Životicích

Stálá expozice:	Okupace a odboj na Těšínsku	
Výstavy:	Zapomenuté Javoříčko	10. 5. 2016 – 15. 1. 2017
	Zajatecké tábory Teschen	10. 5. 2016 – 15. 1. 2017
	Mnichov – okupace – osvobození	14. 2. 2017 – 16. 7. 2017
	Ztracená paměť? Místa nacistické nucené práce v České republice	1. 8. 2017 – 11. 9. 2017
	Hrdinové	3. 10. 2017 – 30. 1. 2018
	Heydrichiáda	3. 10. 2017 – 30. 1. 2018

Technické muzeum v Petřvaldě

Stálá expozice:	Kouzelný svět tramvají	do 31. 8. 2017
	Tradice hornictví / Tradycje górnictwa	
Výstavy:	Těšínsko na pohlednicích	16. 2. 2017 – 30. 4. 2017
	Dotkni se přírody – včely	30. 5. 2017 – 15. 10. 2017
	Zima na Těšínsku	30. 11. 2017 – 4. 2. 2018

Výstavní síň v Orlové

Stálá expozice:	Orlová – minulost i současnost	
Výstavy:	Ida Münzberg – portréty	1. 9. 2016 – 31. 1. 2017
	Keramika Jarky Rybové	28. 2. 2017 – 20. 5. 2017
	Repliky oděvů první republiky	8. 6. 2017 – 1. 10. 2017

Výstavní síň v Jablunkově

Stálá expozice:	Z minulosti Jablunkova a okolí	
Výstavy:	Z historie pivovarnictví	14. 6. 2016 – 28. 2. 2017
	Sladké pokušení	23. 3. 2017 – 24. 9. 2017
	Šancmajstři a šancknechti aneb jak se budovaly pevnosti	17. 10. 2017 – 28. 2. 2018

CONTENTS

Volume 61 • 2018 • Number 1

THEME OF THE ISSUE: 750 YEARS OF KARVINÁ

- 1 **Editorial**
- 3 **The Fryštát Coffers**
On Getting to Know the Town Elites in Těšín Silesia in the Second Half of the 17th Century
David Pindur
- 23 **The Larisch-Mönnich Brewery in Karviná**
One Case of the Successful Transformation of a Feudal Brewery into a Modern Industrial Plant
Radoslav Daněk

ARTICLES & STUDIES

- 39 **Chotěbuz Chateau – a Witness of Times Long Gone**
Romana Rosová
- 53 **About the Beginnings of the Church of the Immaculate Conception of the Holy Virgin and the Parish in Radvanice**
Pavel Březinský
- 65 **Blood-Covered Bílý Kříž („White Cross“)**
A Failed Police Intervention Against UPA Insurgents in the Moravian-Silesian Beskid Mountains on the Night of 29th to 30th September 1947
Jaromír Kalus

MATERIALS

- 89 **Armoury, Liturgical Equipment and Garments of the Duchess of Těšín**
The Estate List of Elisabeth Lucretia from 1653 (part 1)
Radim Jež

VARIOUS

- 101 Museum of Těšín Silesia in 2017 | Annual Report | *Zbyšek Ondřejka*
- 113 150 Years of the Stone Building of the Former Protestant School in Guty | *Vlastimil Ciesar*
- 118 From the History of Rail Transport in Těšín Silesia and Těšín Itself, from the Beginnings to World War I | *Jan Neslaník*
- 133 On Two Anniversaries of Culture Celebrated Last Year in Raškovice | *Jiřina Veselská – Marie Zemanová*
- 139 Looking Back at the 35th Anniversary of Ostravička, a Children's Ensemble of Traditional Music and Dance | *Monika Kupková*
- 141 About the Benediction and the Coat of Arms of the Arch-Abbot of Břevnov, Petr Prokop Siostrzonek | *David Pindur – Karel Müller*
- 145 Rudolf Žáček Turns Seventy | *Karel Müller*
- 147 PhDr. Karel Müller Turns Sixty | *Irena Moravcová – Petr Tesář*
- 148 Remembering Miroslav Palla | *Eva Hovorková*

FROM THE NEW LITERATURE OF (not only) TĚŠÍN SILESIA

- 151 Adamec, Tomáš – Kouřil, Pavel – Pokludová, Andrea – Řeha, Tomáš: Sviadnov
- 156 Pindur, David: Domus orationis. Farní chrám sv. Jana a Pavla v Místku v proměnách staletí
- 157 Bizacka, Katarzyna: „Historia Baranów“ Jana Kupca z Łąki. Przyczynek do dziejów życia literackiego polskiego kręgu kulturowego na Śląsku; Kupiec, Jan: Sejmik w Jassach (edd. Dariusz Rott – Aleksander Spyra); Spyra, Aleksander: Jan Kupiec jako folklorysta

REDAKČNÍ RADA

PhDr. Karel Bogar
prof. PhDr. Dan Gawrecki, CSc.
dr hab. Waclaw Gojniczek
doc. PhDr. Blažena Gracová, CSc.
prof. PhDr. Dušan Janák, Ph.D.
prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc.
PhDr. Jaromír Kalus
prof. PhDr. Irena Korbělářová, Dr.
doc. PhDr. Pavel Kouřil, CSc.
PhDr. Karel Müller
doc. PhDr. Pavel Šopák, Ph.D.
Mgr. Jiřina Veselská

REDAKCE

Odpovědný redaktor: PaedDr. Zbyšek Ondřeka
Výkonný redaktor: prof. PhDr. Rudolf Žáček, Dr.
Tajemník redakce: PhDr. Radim Jež, Ph.D.
Redaktor: PhDr. David Pindur, Ph.D.
Jazyková editace: Mgr. Lenka Ježová Bichlerová
Překlad resumé do anglického jazyka: Mgr. Lenka Mandrysová
Grafický návrh: Petr Kwašný, UPGRADE CZ s.r.o., Ostrava
Odevzdáno do tisku: 25. 6. 2018
Vyšlo: 19. 7. 2018
Tisk: PRINTO, spol. s r.o., Ostrava

ADRESA REDAKCE

Muzeum Těšínska, příspěvková organizace, Masarykovy sady 103/19, 737 01 Český Těšín
tel.: 558 761 216, fax: 558 761 223, IČ: 00305847
e-mail: radim.jez@muzeumct.cz

Články v tomto periodiku jsou recenzovány nezávislými recenzenty.

Časopis je evidován v Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Nevyžádané rukopisy, fotografie a kresby se nevracejí. Za obsah článků zodpovídají autoři.

Při úpravě rukopisu je nutno řídit se pravidly zveřejněnými na adrese: http://www.muzeumct.cz/pokyny_pro_autory/.

Časopis lze zakoupit v pobočkách Muzea Těšínska: ve Výstavní síni Musaion v Havířově, v Památníku životické tragédie v Havířově-Životicích, v Kotulově dřevěnce v Havířově-Bludovicích, ve Výstavní síni Muzea Těšínska v Jablunkově, ve Výstavní síni Muzea Těšínska v Karviné-Fryštátě, ve Výstavní síni Muzea Těšínska v Orlové-Lutyni, v Technickém muzeu v Petřvaldě, v Archeoparku v Chotěbuzi-Podoboře a dalších partnerských institucích.

Rozšiřuje vydavatel. Předplatné nebo jednotlivá čísla si lze objednat na výše uvedené adrese či tel. č. 558 761 225.

Vychází dvakrát ročně, cena jednoho výtisku je 100 Kč, celoroční předplatné činí 200 Kč + poštovné.

Členové Klubu Muzea Těšínska získávají časopis v rámci ročního předplatného 250 Kč.

Na obálce: Detail vnitřní strany víka pokladní truhlice z Fryštátu se znakem města a českým nápisem s datací 1660, Muzeum Těšínska, foto Luděk Wunsch

Identifikační číslo: ISSN 0139-7605

Evidenční číslo MK ČR: E 11319

Podávání novinových zásilek povoleno Oblastní poštou v Ostravě

č. j. 2726/92-P/1 ze dne 30. 11. 1992.

Vydává Muzeum Těšínska, příspěvková organizace zřízená Moravskoslezským krajem.

MUZEUM TĚŠINSKA

ISSN 0139-7605

9 770139 760007